

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 301/04-64

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. januára 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Auxta prerokoval prijatú sťažnosť M. B., bytom N. M. n. V., zastúpeného advokátkou Mgr. Z. K., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. Er 2533/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. Er 2533/99 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. Er 2533/99 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. M. B. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Trenčín p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Trenčín je p o v i n n ý uhradiť M. B. trovy právneho zastúpenia v sume 17 420 Sk (slovom sedemnásťtisíc štyristodvadsať slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky Mgr. Z. K., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 301/04-36 zo 6. októbra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. B. (ďalej len „sťažovateľ“) doručení ústavnému súdu 16. marca 2004, ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. Er 2533/99.

Na základe výzvy ústavného súdu z 18. novembra 2004 sa k sťažnosti písomne vyjadrila predsedníčka okresného súdu podaním sp. zn. Spr 1435/2004 z 9. decembra 2004, v ktorom uviedla, že: *„V exekučnej veci nastali prieťahy v konaní v období r. od 17. 08. 2000 do 28. 02. 2002, od 20. 06. 2002 do 13. 04. 2003, od 18. 11. 2003 do 03. 05. 2004, od toho času sa v exekučnej veci koná. Tieto prieťahy boli spôsobené objektívnymi okolnosťami spočívajúcimi v nedostatočnom personálnom obsadení Okresného súdu*

Trenčín (...). Z hľadiska primeranosti plynulosti konania, kedy došlo k úkonom v odstupe nad šesť mesiacov, ide vo vzťahu k sťažovateľovi k zbytočným preťahom v konaní.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu predloženého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. Er 2533/99 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 22. november 1999 - okresnému súdu bola doručená žiadosť súdnej exekútorky o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie (ďalej len „poverenie“),
- 20. december 1999 - okresný súd vydal súdnej exekútorke poverenie;
- 17. august 2000 - okresnému súdu boli súdnou exekútorou postúpené námietky povinného proti exekúcii;
- 22. september 2000, 19. október 2000 a 9. máj 2001 - povinný žiadal o zastavenie exekučného konania z dôvodu, že aj napriek ním podaným námietkam proti exekúcii sú vykonávané zrážky z jeho dôchodku, aj keď výživné v súlade s rozsudkom Okresného súdu Prievidza sp. zn. 5 C 173/93 (právoplatný od 27. októbra 1994) uhradzoval, o čom predložil kópie ústrižkov poštových poukážok;
- 6. august 2001 - zákonná zástupkyňa sťažovateľa žiadala okresný súd o zmenu súdnej exekútorky;
- 7. jún 2002 - okresný súd uznesením vykonaním exekúcie poveril novú súdnu exekútoru a zároveň zákonnú zástupkyňu sťažovateľa vyzval, aby oznámila, či jej povinný uhradil výživné, ktoré v rámci námietok zdokladoval kópiami ústrižkov poštových poukážok;
- 20. jún 2002 - zákonná zástupkyňa sťažovateľa odpovedala na výzvu okresného súdu;

- 14. júl 2003 - okresný súd vydal novo poverenej exekútorke poverenie;
- 3. máj 2004 - okresný súd nariadil na 24. máj 2004 výsluch zákonnej zástupkyne sťažovateľa;
- 24. máj 2004 - zákonná zástupkyňa sťažovateľa písomne ospravedlnila svoju neúčast' na výsluchu;
- 15. jún 2004 - okresný súd uznesením námietky povinného proti trovám exekúcie pre ich oneskorenosť zamietol, ďalším uznesením námietkam povinného proti exekúcii vyhovel v časti týkajúcej sa vymoženía 15 250 Sk a vo zvyšnej časti námietky povinného proti exekúcii zamietol (obidve uznesenia nadobudli právoplatnosť 9. júla 2004);
- 12. júl 2004 - súdna exekútorka požiadala okresný súd o vykonanie opravy poverenia v označení oprávnenej osoby, pretože namiesto sťažovateľa (v tom čase maloletého) bola ako oprávnená označená zákonná zástupkyňa sťažovateľa;
- 23. september 2004 - okresný súd uznesením zastavil exekučné konanie „v časti trov právneho zastúpenia pri exekúcii v časti 15.250,- Sk“;
- 28. september 2004 - okresný súd opravným uznesením opravil výrok uznesenia z 23. septembra 2004;
- 8. október 2004 - zákonná zástupkyňa sťažovateľa požiadala okresný súd o doručenie uznesení z 15. júna 2004;
- 26. október 2004 - povinný sa odvolal proti uzneseniu z 28. septembra 2004;
- 5. november 2004 - okresný súd opravným uznesením opravil záhlavie uznesení z 23. septembra 2004 a z 28. septembra 2004;
- 16. november 2004 - zákonná zástupkyňa sťažovateľa zaslala okresnému súdu potvrdenie vydané cestovnou kanceláriou, že v čase od 18. júna 2004 do 29. júna 2004 sa nachádzala v zahraničí, a teda jej nemohli byť do vlastných rúk doručené uznesenia z 15. júna 2004;
- 19. november 2004 - okresný súd vyzval povinného, aby sa vyjadril k jeho podaniu z 26. októbra 2004 označenému ako odvolanie;
- 3. december 2004 - konateľ cestovnej kancelárie vo výpovedi na okresnom súde uviedol, že pre zákonnú zástupkyňu sťažovateľa vypracoval len ponuku na pobyt v zahraničí, ale nemá vedomosť o tom, či táto skutočne vycestovala do zahraničia.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Článok 48 ods. 2 ústavy ustanovuje právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Priznanie ústavného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto ústavné právo objektívne realizovalo.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa posudzovanie otázky, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť vecí (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3).

1) Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť vecí, ústavný súd konštatuje, že exekučné konanie treba spravidla považovať za konanie tak po stránke právnej, ako aj po stránke faktickej (skutkovej) za pomerne jednoduché. Rozhodovanie exekučného súdu v incidenčnom spore vyvolanom námietkami povinného si nevyžaduje rozsiahle dokazovanie, pretože o veci účastníkov exekučného konania bolo už právoplatne rozhodnuté vo veci samej exekučným titulom, ktorý je podkladom pre nariadenie exekúcie.

(m. m. IV. ÚS 58/02). Medzi účastníkmi exekučného konania preto už nemôže byť sporné, aké práva prináležia oprávnenému a aké záväzky má voči oprávnenému povinný. Podstatou exekučného konania je nútená realizácia práv oprávneného, keďže povinný dobrovoľne nesplnil povinnosť uloženú mu v právoplatnom a vykonateľnom exekučnom titule. V nadväznosti na uvedené je možné konštatovať, že skúmaný prípad je z hľadiska právnej a faktickej náročnosti štandardným prípadom, ktorý nevykazuje žiadne znaky mimoriadnej zložitosti. Napokon aj predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr 1435/2004 z 9. decembra 2004 konštatovala, že: „*Vec nie je po právnej a skutkovej stránke zložitá.*“

2) Správanie sťažovateľa ako účastníka konania (v exekučnom konaní v procesnom postavení oprávneného) je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na skutočnosť, že v čase začatia exekučného konania (8. november 1999 - návrh na vykonanie exekúcie bol doručený súdnej exekútorke), ako aj v jeho priebehu bol sťažovateľ (narodený 17. augusta 1986) až do 17. augusta 2004 maloletý a v exekučnom konaní ho ako zákonná zástupkyňa zastupovala jeho matka, ktorej bol sťažovateľ zverený do výchovy, ústavný súd toto kritérium u sťažovateľa až do dovŕšenia jeho plnoletosti neskúmal. V tejto súvislosti ústavný súd už vyslovil, že skúmanie tohto kritéria u maloletého účastníka konania nemá opodstatnenie (m. m. II. ÚS 2/01). Od dovŕšenia plnoletosti sťažovateľom ústavný súd nezistil v jeho správaní ako účastníka konania žiadne také skutočnosti, ktoré by prispeli k predĺženiu konania. Čo sa týka správania zákonnej zástupkyne sťažovateľa (do plnoletosti sťažovateľa), je potrebné uviesť, že konala v jeho záujme, v súlade s jeho postavením a ústavný súd nezistil žiadne relevantné skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodiť záver, že jej správanie významnou mierou prispelo k zbytočným priet'ahom v konaní. Zákonná zástupkyňa sťažovateľa síce v návrhu na začatie exekučného konania nesprávne a v rozpore s exekučným titulom uviedla výšku vymáhanej sumy, keď namiesto 6 600 Sk si uplatnila 17 400 Sk, čo však neprispelo k priet'ahom v konaní, pretože ani okresný súd v dôsledku svojej nesústreďenej činnosti sám tento rozpor

s exekučným titulom neodstránil a ani na jeho odstránenie nevyzval zákonnú zástupkyňu sťažovateľky (pozri bod 3). Ústavný súd zistil, že zákonná zástupkyňa sťažovateľa sa nezúčastnila (ospravedlnená neúčast') na informatívnom výsluchu nariadenom okresným súdom na 24. máj 2004, čo však neprispelo k predĺženiu konania. Rovnako ani žiadosť zákonnej zástupkyne sťažovateľa o zmenu súdnej exekútorky zo 6. augusta 2001, o ktorej okresný súd rozhodol uznesením zo 7. júna 2002, nemala vplyv na celkovú dĺžku konania. O opodstatnenosti žiadosti zákonnej zástupkyne sťažovateľa z 8. októbra 2004 o opätovné doručenie uznesení z 15. júna 2004, ktorými okresný súd rozhodol o námietkach povinného, nie je dosiaľ rozhodnuté. Zákonná zástupkyňa sťažovateľa reagovala na výzvy okresného súdu v primeranej lehote a sťažnosťou adresovanou orgánu štátnej správy súdu (z 11. februára 2003) sa domáhala urýchlenia konania vo veci sťažovateľa. Okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti konštatoval, že: *„Z obsahu a priebehu procesných úkonov v uvedenej právnej veci je súd toho názoru, že sťažovateľ nespôsobil priet'ahy v konaní.“*

3) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd zistil v postupe okresného súdu nasledovné obdobia nečinnosti, ktoré mali vplyv na doterajšiu dĺžku konania a ktoré je potrebné považovať za zbytočné priet'ahy podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

- od 17. augusta 2000 (okresnému súdu boli predložené námietky povinného proti exekúcii) do 28. februára 2002 (okresný súd vyžiadal od Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom spis vo veci konania o námietkach povinného), t. j. viac ako 1 rok a 6 mesiacov;
- od 7. júna 2002 (okresný súd uznesením poveril novú súdnu exekútorku) do 3. mája 2004 (okresný súd nariadil informatívny výsluch zákonnej zástupkyne sťažovateľa na 24. máj 2004), t. j. viac ako 1 rok a 10 mesiacov.

Okresný súd tak v dôsledku svojej nečinnosti bez existencie akejkoľvek zákonnej prekážky spôsobil priet'ahy v konaní v celkovej dĺžke viac ako 3 roky a 4 mesiace.

Ústavný súd zistil, že okresný súd konal aj nesústredene, dôkazom takejto nesústredenej činnosti sú napríklad poverenia vydané okresným súdom súdnym

exekútorám 20. decembra 1999 a 14. júla 2003, v ktorých okresný súd namiesto sťažovateľa (v tej dobe maloletého) nesprávne a v rozpore s exekučným titulom označil ako oprávnenú zákonnú zástupkyňu sťažovateľa. Tento nedostatok opravil okresný súd až na podnet súdnej exekútorke JUDr. M. Z. z 9. júla 2004 tak, že v už vydanom origináli poverenia predloženom exekútorke okresný súd bez uvedenia dátumu opravy a označenia osoby, ktorá opravu vykonala, dopísal na miesto oprávneného meno sťažovateľa. O nesústredenej činnosti okresného súdu svedčia tiež opravné uznesenie z 28. septembra 2004 (ktorým bola opravená výroková časť a odôvodnenie uznesenia z 23. septembra 2004) a opravné uznesenie z 5. novembra 2004 (ktorým bolo opravené zhlavie uznesení z 23. septembra 2004 a 28. septembra 2004).

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj neefektívna a nesústredená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o nich rozhodol.

Okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr 1435/2004 z 9. decembra 2004 uviedol, že prietahy v konaní *„boli spôsobené objektívnymi okolnosťami spočívajúcimi v nedostatočnom personálnom obsadení Okresného súdu Trenčín (...) a vysokým nápadom vecí do jednotlivých súdnych oddelení vrátane oddelenia exekúcií Er“*.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, ho nezbaňuje zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní. Námietka nedostatočného personálneho obsadenia súdu a vo väzbe na to neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nepredstavuje dôvody, ktoré by mohli byť interpretované inak než technické a organizačné problémy, ktoré však nemôžu ísť na ťarchu účastníka, ktorý od súdu právom očakáva ochranu svojich práv bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. IV. ÚS 58/02).

Ústavný súd vychádzajúc z hodnotenia postupu okresného súdu podľa vyššie uvedených troch kritérií dospel k záveru, že v konaní vedenom pod sp. zn. Er 2533/99 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v záujme zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľa ústavný súd prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. Er 2533/99 konal bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk argumentujúc, že odsúvanie súdnej ochrany v namietanom konaní vyvoláva u neho pocit poníženia a veľmi negatívne ovplyvňuje aj jeho životné a sociálne podmienky.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd zohľadnil všetky skutočnosti prebiehajúceho konania, ako aj všetky okolnosti zakladajúce namietané porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočívajúce predovšetkým v nekonaní, ale aj v nesústredenej činnosti okresného súdu, pričom ústavný súd považoval za odôvodnené priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún).

Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadal priznať úhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 26 760 Sk za päť úkonov právnej služby po 4 534 Sk, štyrikrát režijný paušál po 136 Sk, náhradu výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné podľa § 19 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) a náhradu za stratu času podľa § 20 ods. 1 vyhlášky za tri hodiny.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1, § 20 ods. 1 a § 25 vyhlášky. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2004 je 4 534 Sk (1/3 výpočtového základu, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku roku 2003 vo výške 13 602 Sk), hodnota režijného paušálu je 136 Sk, výška náhrady na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné podľa § 19 ods. 3 vyhlášky je 136 Sk (1/100 výpočtového základu) a výška náhrady za stratu času podľa § 20 ods. 1 vyhlášky je 567 Sk (1/24 výpočtového základu) za každú aj začatú polhodinu.

Ústavný súd s poukazom na výsledok konania priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania za tri úkony právnej služby (prípravu a prevzatie zastúpenia, písomné podanie ústavnému súdu, podanie vyjadrenia z 26. novembra 2004) uskutočnené v roku 2004 v hodnote 13 610 Sk (3 x 4 534 Sk po zaokrúhlení podľa § 25 vyhlášky), trikrát náhradu režijného paušálu vo výške 408 Sk (3 x 136 Sk) a náhradu za stratu času vo výške 3 402 Sk (6 polhodín x 567 Sk). Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi úhradu trov konania v celkovej výške 17 420 Sk (13 610 Sk + 408 Sk + 3 402 Sk).

Trovy za podanie právnej zástupkyne sťažovateľa ústavnému súdu z 11. júla 2004 ústavný súd so zreteľom na jeho obsah nepovažoval za účelne vynaložené trovy právnej služby, pretože neobsahovalo právne relevantné skutočnosti pre rozhodnutie ústavného súdu, a preto úhradu trov zaň nepriznal.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou tohto rozhodnutia“ rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. januára 2005